

Tiziano Dorandi
Centre Jean Pépin UPR 76 Villejuif

AUX SOURCES DE LA THÉOLOGIE ÉPICURIENNE

Nantes

04 avril 2012

Epicurus, *Epistola ad Moeneceum* (Diog. Laert. 10.121-135).

(124) οὐ γὰρ προλήψεις εἰσὶν ἀλλ' ὑπολήψεις ψευδεῖς αἱ τῶν πολλῶν ὑπὲρ θεῶν ἀποφάσεις· ἔνθεν αἱ μέγιστα βλάβαι φαίται τῶν κακοῖς ἐκ θεῶν ἐπάγονται καὶ ὠφέλεια. ταῖς γὰρ ἰδίαις οἰκειούμενοι διὰ παντὸς ἀρεταῖς τοὺς ὁμοίους ἀποδέχονται, πᾶν τὸ μὴ τοιοῦτον ὡς ἀλλότριον νομίζοντες.

αἰτίαι **B** : αἴτια **PF** : αἱ ἐπὶ A.A. Long : τε Usener || τοῖς κακοῖς **BPF** : τε (Usener) τοῖς ἀνθρώποις J.H. Leopold, «Mnemosyne» n.s. XLIII (1915) 282 || αἴτια τοῖς κακοῖς secl. Barigazzi 1953, 156s. || ἐπάγονται **B²FP²** : ἐπί- **P¹** : ἐπί- **B¹** || (αἴτια) ... ὠφέλεια <τοῖς ἀγαθοῖς> Gass. ex versione Ambrosiana (*probis*)

Epicurus, *MC I* (Diog. Laert. 10.139)

τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει οὔτε ἄλλω παρέχει, ὥστε οὔτε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συνέχεται· ἐν ἀσθενεῖ γὰρ πᾶν τὸ τοιοῦτον.

scholion

ἐν ἄλλοις δέ φησι (*scil.* Epicurus) τοὺς θεοὺς λόγῳ θεωρητοῦς, οὓς μὲν κατ' ἀριθμὸν ὑφ' ἑστώτας, οὓς δὲ καθ' ὁμοείδειαν ἐκ τῆς συνεχοῦς ἐπιρρύσεως τῶν ὁμοίων εἰδώλων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀποτετελεσμένων, ἀνθρωποειδεῖς.

Cicero, *De natura deorum* 1.65

Epicurus ... docet eam esse vim et naturam deorum, ut primum non sensu sed mente cernatur, nec soliditatem quadam nec ad numerum (κατ' ἀριθμὸν), ut ea quae ille propter firmitatem στερέμνια appellat, sed imaginibus similitudine et transitione perceptis, cum infinita simillarum imaginum species ex innumerabilibus individuis existat et ad deos adfluat, cum maximis voluptatibus in eas imagines mentem intentam infixamque nostram intelligentiam capere quae sit et beata natura et aeterna.